

KUNST IN BEELD

In deze aflevering van Kunst in Beeld schenkt kunsthistorica Henny Goegebuure aandacht aan de verschijning van de eerste biografie van Lodewijk Schelfhout. Uitgeverij Waanders & de Kunst publiceerde de biografie, onder de titel: Lodewijk Schelfhout - Nederlands eerste kubist (door L.M. Almering-Strik (MA). Singer Museum Laren organiseert tot 6 mei 2018 in de Tuinzalen van het museum een solotentoonstelling van Lodewijk Schelfhout: een Nederlandse avant-gardist van het eerste uur. Bewondering en verguizing

Lodewijk Schelfhout (1881-1943), kleinzoon van de negentiende-eeuwse romantische landschapsschilder Andreas Schelfhout, heeft de eeuwigdurende roem die zijn opa wel ten deel viel, zelf niet gekregen. Dat lag niet aan zijn inzet. In de onlangs verschenen eerste biografie over Lodewijk brengt Lisette Almering-Strik grondig zijn zoektocht naar een eigen artistieke identiteit in kaart. Vijf jaren van intensief onderzoek en schrijven gingen hieraan vooraf. Het resultaat mag er zijn. In een fraaie catalogus - zowel in beeld als in inhoud - verhaalt Almering over Lodewijks leven van vallen en opstaan. Van bewondering en verguizing door kunstcritici, over periodes van creativiteit, maar ook over gebroken dromen om een groot kunstenaar te worden. Het knappe is dat dit alles niet ten koste gaat van de leesbaarheid. De vaart blijft voor het overgrote deel in het verhaal. Je blijft nieuwsgierig naar hoe

Lodewijk en zijn zeer toegewijde vrouw Albertine hun leven wijdden aan de kunst en bijbehorende obstakels. Als het al iets duidelijk maakt, dan is het wel hoe moeilijk het is om als kunstenaar een permanent plekje in de geschiedenis te veroveren. Dat het niet alleen op talent en wilskracht aankomt, maar dat ook allerlei andere omstandigheden een rol spelen.

Parijs en het kubisme

Lodewijks bestaan als kunstenaar begint veelbelovend. Hij piekt al jong in zijn succes. De met zijn ouders naar Parijs verhuisde Schelfhout voelt zich als een vis in het water in het bruisende mekka van de kunstwereld. Hij leeft zich uit op verschillende stijlen totdat hij geraakt wordt door het kubisme, de kunststroming waarin een beeld wordt opgebouwd met cirkels, driehoeken en vierkanten. Hij experimenteert driftig met het schilderen van Franse landschappen. Het lukt Schelfhout om tussen al het internationale kubistische geweld van Picasso en vele anderen een eigen vertaling van het kubisme te ontwikkelen. Zijn kennis van de nieuwste ontwikkelingen brengt hij over naar de in Nederland werkende moderne kunstenaars.

Hoe teleurstellend dan ook dat juist op dat moment longproblemen hem verhinderen nog langer te schilderen met olieverf. Het doet hem uitwijken naar een andere techniek: die van de droge naald. Een diepdruktechniek uit de prentkunst waarbij met fijne, staalharde etsnaalden een tekening wordt gekrast in een koperen plaat. De lijnen van een droge naald ogen fluwelig zacht en verfijnd.

In de catalogus staan prachtige afbeeldingen van zijn grafisch kubisme en die tonen aan hoe goed hij hierin was.

Terug naar Nederland

In 1913 keert Schelfhout, onder aansporing van Albertine, terug naar Nederland. Het kunstenaarsklimaat in Parijs is verslechterd en de sfeer is veranderd. Albertine ziet in eigen land kansen voor een nieuw begin en neemt voortvarend de regie in handen om haar dan nog verloofde als een belangrijke kunstenaar - als Nederlands eerste kubist - te presenteren. Er volgen jaren van exposeren, soms solo, soms als mede-exposant. Ruim aandacht is er voor zijn lidmaatschap van en alle perikelen rondom de Moderne Kunstkring, een platform voor ultramoderne kunst. Maar in Nederland weet het kubisme kunstliefhebbers en -critici niet te raken. Almering concludeert dat de bloeitijd rond 1912 al voorbij is. Het valt Schelfhout dan ook zwaar om tijdens de oorlogsjaren (1914-1918) een plaatsje te veroveren op de Nederlandse kunstmarkt. Zijn werk krijgt veel kritiek.

Corsica

De verhuizing van zijn zusje naar Corsica en haar uitnodiging op bezoek te komen, biedt een uitweg uit de hectiek en constante druk van de kunstwereld. Het geeft hem de gelegenheid artistiek op adem te komen en zich te heroriënteren. En net als eerder in Parijs bloeit Schelfhout helemaal op en voelt hij zich weer een vrij kunstenaar. Rust, soberheid en eenvoud kenmerken zijn aquarellen en droge naald van Corsicaanse volkstypen en zijn favoriete thema: het landschap. In die tijd bekeert Albertine zich

tot het katholicisme. Een beslissing die ook haar echtgenoot zou beïnvloeden.

Kerkelijke opdrachten

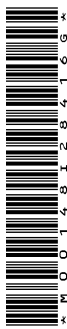
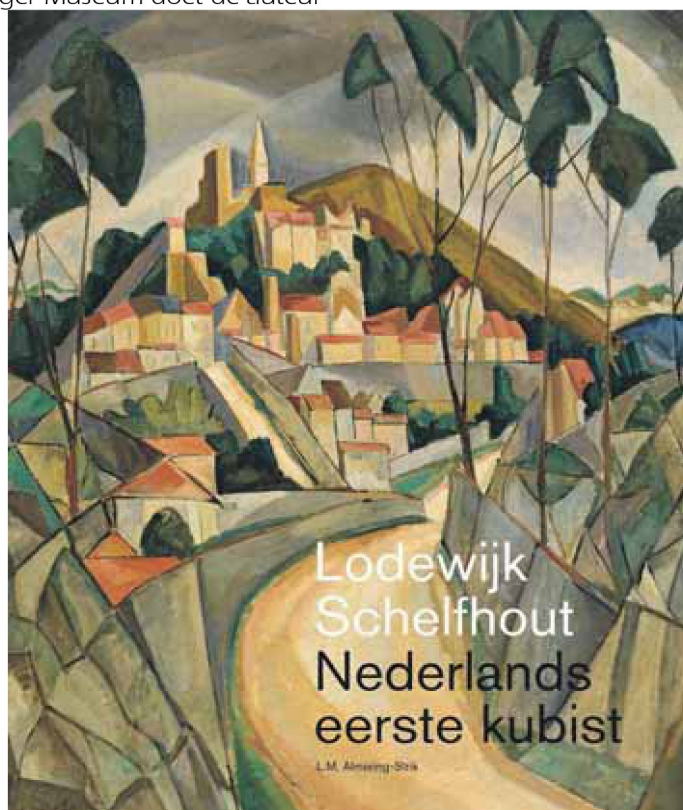
Maar hoe goed Corsica het ook doet; toch gaan ze terug naar Nederland. En weer verloopt de terugkeer moeizaam. Schelfhout moet zich opnieuw bewijzen en gaat werken in een meer symbolistische, religieuze stijl. Dankzij de contacten van zijn vrouw en de vriendschap met de katholieke kunstenaar Jan Toorop krijgt hij als niet-katholiek kerkelijke opdrachten en maakt hij talloze glasschilderin-

gen. Uiteindelijk bekeert ook hij zich, maar zijn kunstenaarschap wordt overschaduwd door strenge kerkelijke voorschriften. In de Tweede Wereldoorlog weigert hij lid te worden van de door de nazi's gecontroleerde 'Kultuurkamer'. Een moedige beslissing, maar wel eentje die het werken er beslist niet gemakkelijker op maakt. Aan het einde van zijn leven voelt Schelfhout zich ontgoocheld en artistiek onbegrepen. Met deze heldere catalogus en tentoonstelling in het Larense Singer Museum doet de auteur

hem alsnog recht. En dat gun je deze bevlogen kunstenaar.

Henny Goedegebuure

Lodewijk Schelfhout - Nederlands eerste kubist
 192 pagina's
 95 illustraties in kleur en 70 in zwart-wit
 paperback met flappen, Nederlands
 ISBN 9789462621602 € 29,95
 Tentoonstelling: Singer Museum Laren van 16 januari tot 6 mei 2018

SINGER MUSEUM NIET TERLOOPS GEEN MUSEUMLADDER